ולא ידענא אי מלפניה אי מלאחריה ואתו לקמיה דרבי יוחנן ואמר להו יתעסקו ביה עממין ואמר רבא מת בי"ט ראשון יתעסקו בו עממין ביום טוב שני יתעסקו בו ישראל ואפילו ביו"ט שני של ראש השנה מה שאין כן בביצה לפי שאינן בני תורה: א"ר אבין בר רב הונא אמר רב חמא בר גוריא מתעטף אדם בכילה ובכסכסיה ויוצא לרה"ר בשבת ואינו חושש מ"ש מדרב הונא דאמר רב הונא אמר רב היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהילכתה בשבת חייב חטאת ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי הני לא חשיבי ובטלי אמר רבה בר רב הונא מערים אדם על המשמרת ביו"ט לתלות בה רמונים ותולה בה שמרים אמר רב אשי והוא דתלה בה רמונים מאי שנא מהא דתניא מטילין שכר במועד לצורך המועד שלא לצורך המועד אסור אחד שכר תמרים ואחד שכר שעורים אע"פ שיש להן ישן מערים ושותה מן החדש התם לא מוכחא מילתא הכא מוכחא מילתא אמרו ליה רבנן לרב אשי חזי מר האי צורבא מרבנן ורב הונא ב"ר חיון שמיה ואמרי לה רב הונא בר' חלוון שמיה דשקל ברא דתומא ומנח בברזא דדנא ואמר לאצנועיה קמיכוינא ואזיל ונאים במברא ועבר להך גיסא וסייר פירי ואמר אנא למינם קמיכוינא אמר להו הערמה קאמרת הערמה בדרבנן היא וצורבא מרבנן לא אתי למיעבד לכתחילה: **מתני'** נותנין מים ע"ג השמרים בשביל שיצולו ומסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית ונותנין ביצה במסננת של חרדל ועושין אנומלין בשבת ר' יהודה אומר בשבת בכוס ביו"ט בלגין ובמועד בחבית רבי צדוק אומר הכל לפי האורחין: **גמ'** אמר זעירי נותן אדם יין צלול ומים צלולין לתוך המשמרת בשבת ואינו חושש אבל עכורין לא מיתיבי רבן שמעון בן גמליאל אומר טורד אדם חבית של יין ינה ושמריה ונותן לתוך המשמרת בשבת ואינו חושש תרגמה זעירי בין הגיתות שנו: מסננין את היין בסודרין: אמר רב שימי בר חייא ובלבד שלא יעשה גומא: ובכפיפה מצרית: אמר רב חייא בר אשי אמר רב ובלבד שלא יגביה מקרקעיתו של כלי טפח אמר רב האי פרונקא אפלגיה דכובא שרי אכוליה כובא אסור אמר רב פפא לא ניהדק איניש ציניתא בפומיה דכוזני דחביתא משום דמיחזי כמשמרת דבי רב פפא שאפו שיכרא ממנא למנא אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא האיכא ניצוצות לבי רב פפא לא חשיבי: ונותנין ביצה במסננת: תני יעקב קרחה לפי

רש"י

ולא ידענא אי מלפניה. אם חל י"ט בע"ש ומת בו ביום ומפני שלא יוכלו להתעסק בו למחר התירו לקוברו ע"י עממים: **אי מלאחריה.** והוא מת בשבת ומפני שנשתהא כבר והיה מסריח התירו: **מת ביו"ט ראשון כו'.** מת שנשתהא כגון שמת בשבת ולמחר היה יו"ט: **מה שאין כן בביצה.** דאין ר"ה שוה לימים טובים של גליות דאילו ר"ה חמיר יו"ט שני דיליה ונולדה בזה אסורה בזה: **מתעטף אדם בכילה.** שהוא כסדין ומתעטף בה דרך מלבוש: **ובכסכסיה.** רצועות התלויות בה ולא אמרינן הך רצועות לאו לצורך עיטוף נינהו והוה משאוי ההוא שעתא שאין כיסכסין עשויין אלא לנטותה באהל: **חייב חטאת.** ואילו לא היתה מצויצת כלל לא מיחייב דהא לבושיה הוא. אלמא הציציות הויין לו משאוי הואיל ואינן כמצותו אינן צריכין לה ומן הבגד ממש אינן דליחשבינן כוותיה: **חשיבי.** משום דשל תכלת הן ולא בטלי והוו בה משוי: **מערים אדם על המשמרת ביו"ט.** לרבנן דאמרי אין תולין את המשמרת ביום טוב ואוקימנא דטעמא לאו משום אהל אלא משום עובדא דחול: מערים ותולה אותה לצורך רמונים דלאו עובדין דחול נינהו ומסנן בה שמרים הואיל ותלית דהא אמרינן נותנין לתלויה ביו"ט: **והוא דתלי בה רמונים.** כרישא דמוכח מילתא דמעיקרא לאו לשמרים תלייה: **מטילין.** כרשב"ל בלע"ז: **במועד.** בחולו של מועד: **מערים ושותה מן החדש.** אלמא בלא שום הוכחה מותר להערים: **התם לאו מוכחא מילתא.** דמילתא דאיסורא הוא דהרואה אומר לצורך המועד הוא שאין הכל יודעין שיש לו מן הישן. הכא מוכחא מילתא לאיסור דסתם תולה משמרת לשמרים הוא תולה ואי לא יהיב בה רימונים ברישא להגניע בעלמא כי יהיב בה שמרים מוכח להכי תלייה: **ברא דתומא.** גלע של שום: **ומנח בברזא דדנא.** מקום שיש בו נקב בחבית והיין יוצא [=] נותנו שם בשבת לסתום והוי כמתקן ומערים לכתחילה: **ואומר לאצנועיה.** להאי ברא דתומא מיכוינא. ועוד עביד אחריתי אזל נאים במברא בספינה רחבה העשויה לעבור המים והיא של נכרי ויודע הוא שיעבירנה הנכרי לצד האחר: **וסייר פירי.** ומשמר שם פירות כרמו. ונמצא שהנכרי מעבירו במים בשבת: **הערמה בדרבנן היא** ה"ג. הך הערמה לאו באיסורא דאורייתא הוא אלא באיסורא דרבנן דא"נ עביד ממש בלא הערמה אדרבנן הוא דעבר הלכך כיון דצורבא מרבנן הוא לא אחמירו עליה דהוא לא אתי למעבד לכתחילה להדיא בלא הערמה לעבור שם לפני הכל: **מתני' נותנין מים.** בשבת ע"ג שמרים הנתונים במשמרת מבעוד יום: **כדי שיצולו.** שיהו צלולין לזוב[ל] את היין מפני הקמחים שקורים יי"ש: **בסודרין ובכפיפה מצרית.** העשויה מצורי דקל: **כפיפה.** סל: **ונותנין ביצה במסננת.** שהחרדל נתון בה להסתנן וקולטת את הפסולת ואף הביצה החלמון שלה נוטף ומסתנן עמו והוה ליה לחרדל למראה והחלבון שהוא קשור נשאר למעלה. ורבינו הלוי פירש סינונה של ביצה לתוך תבשיל היא ולא לתוך חרדל ובמסננת של חרדל הוא דשרי משום שינוי ויורד לתוך הקערה שהוא כלי שני ומתלבן התבשיל: **אינומלין.** פוסו"ן: **לגין.** גדול מכוס וקטן מחבית: **גמ' טורד.** מערבב: **בין הגתות שנו.** שכל היינות עכורין ושותין אותן בשמריהם הלכך אין כאן תיקון דבלאו הכי משתתי: **שלא יעשה גומא.** מן הסודר בפי הכלי כי עובדא דחול. אי נמי אתי לידי סחיטה: **שלא יגביה.** הכפיפה מקרקעית [ד] כלי התחתון טפח כמדת אהל: **פרונקא.** בגד שסוחטין על גיגית יין לכסותה: **אפלגא דכובא שרי.** דלאו אוהלא הוי: **לא ניהדק איניש ציניתא בפומא דכוזני דחביתא.** כלי חרס קטן שמערין בו יין מחבית לא יתן בפיו קשין וקסמים בחוזקה לפי שאין לך מסננת גדולה מזו: **שפו שיכרא.** כל היכא דתני לשון שפוי כנתת הוא והפסולת נשאר בשולי הכלי: **והאיכא נילוזות.** קטנות הניסופות באחרונה מתוך הפסולת שקורין ברי"ש והנהו מוכחן דבורר הוא: **נילוזות בי רב פפא לא חשיבי.** [ה] שחנוני מטיל שכר היה כדאמרינן בבבא מציעא (דף סה:) ובפסחים (דף קיג.) הלכך אינו מקפיד לנילוזות כל כך וכשמגיע לנילוזות משליך הן ופסולתן לחוץ ותחילת שפייתן [ו] מן הפסולת ניכר דלאו בורר הוא: לפי

תוספות

יום טוב שני יתעסקו בו ישראל. וכביצה (ד' ו.) מסקינן בתר הך מילתא אמר רבינא האידנא דאיכא חברי חיישינן פירוש ולא יתעסקו בו ישראל פן ילוו עליהם חברי לעשות מלאכה ביו"ט כיון שרואין שעושין בשביל מת ומעשה היה והוליכו מת חוץ לתחום ביו"ט והלכו אחריו בסוסים להתעסק במת וכעס ר"ת אף על ההולכים ברגל בלא סוסים ושמע רבי דטעמו משום דמסיק רבינא האידנא דאיכא חברי ולדידן אע"ג דליכא למיחש יש לאסור כיון דמסיק הכי גם יש לירא פן ילוו השרים להתעסק במלאכתן ולכתוב מה שהם רוצים ושלח להם ר"ת בני בשכר איגס בני תורה בני מלאון [ו] (אותה העיר) בני תורה[ח]:

ציצית חשיבי ולא בטלי. שאינם מבוטלין לפי שחשובים הם בעיניו שדעתו ליתן בטלית לילית רביעית כך פי' ר"ח: הא לא חשיבי ובטלי על זה סמך רבי להניח באבנטו רצועות התלויות בו ויש שקושרים בהם בתי שוקים דבטלי דלא חשיבי כולי האי: **מאי** שנא מהא דתניא בו'. פי' [וס"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר מערימין] לעיל בפ' כל כתבי (דף קיז:):

תלא דבישרא כו'. לא כפירוש הקונטרס דפי' בשר מליח שתלו ליבשו דהל"ל הא בפרק מפנין למה שייך הכא ועוד למה מזכיר תלא ועוד מוכח לעיל בפרק מפנין (דף קכח.) דדג מליח נמי חזי לאומצא ועוד דהכא בטלטול איירי ואמרינן לעיל דרב במוקצה לטלטל סבר לה כר"ש ונראה כפי' הערוך דמשום תלא נקטיה ובלא בשר אלא תלא דבשרא לא ממאיס ושרי לטלטולי [י]ושל דגים מאיס והוי מוקצה מחמת מיאוס והשתא אתי שפיר באיסור דתלא כעין כישא דירקא ור' פי' לנו דלתלא דבשרא רגיל להיות בו תורת כלי אבל של דגים לא ולא משום מוקצה מחמת מיאוס דלא איירי שמעתין במוקצה מחמת מיאוס. מ"ר: אבל

מוסף רש"י

מת ביו"ט ראשון כו'. מת המוטל לקבור, אם יו"ט ראשון הוא שני (ביצה ו.). מה שאין כן בביצה. לענין ביצה לא הקלו ביו"ט שני דר"ה להשוות לשל גליות, דאלו ר"ה נולדה בזה אסורה בזה (שם) דקדושה אחת היא ולא הקלו ביו"ט שני של ר"ה אלא לענין מת בלבד (שם כב.). ונותנין ביצה במסננת של חרדל. ומסננת כתוכו לייפות מראיתו (לעיל קלד.), לתוך המשמרת. שמסננין בה שמרים (לעיל קלז.).

רבינו חננאל

בולן לאיסור. לפי שאינן בני תורה. מהא שמעינן שאפילו דברים המותרים כגון אילו וכדומה להן המסורין לעם הארץ, אין אדם רשאי להורות להן להיתר אלא יחמיר עליהן לאיסור. וזה שאמר מתעטף אדם בכילה ובוסכיא ויוצא בה לרה"ר. פי' כוסכיא חוטין ומשיחות שעליה, הלכה היא, דקא מקשינן עלה מדרב הונא [דאמר] היוצא בטלית שאינה מצוייצת כהילכתה כגון שתלה ציצית בג' כנפי הטלית והניח הרביעית, אותן חוטי הציצית כיון שאינה מצוייצת בד' כנפות שלה, אינה חשובה ציצית דמצוה, וכחוטין דעלמא הן חשובין, והיוצא בה חייב חטאת. ופרקינן ציצית לגבי טלית חשיבי ולא בטלי שלב האדם רוצה בקיומן כי בדעתו שיתלה הרביעית וילבשנה, אבל כוסכיא לגבי כילה אינו צריך להן ובטלי [וכן נמי טליתות שלנו שיש להן ד' ציציות אפי' אי חשבת להו אינן מצוייצות כהלכתן בטלו לגבי טליתן]. והא דאמר רבה בר בר חנה מערים אדם על המשמרת ביו"ט לתלות בה רמונים ותולה בה שמרים, אליבא דרבנן שאסורין לתלות ולשמר לכתחילה, ואע"פ שהיא איסורא והוא דתלה לה רמונים כרב אשי. ואע"ג דאמרינן מ"ש מהא דתניא מטילין שכר במועד וכו', התם בשכר במועד לא מוכחא מילתא, הכא במשמרת מוכחא מילתא דלשמר הוא תולה, ואם תלה בה רמונים אין, ואי לא לא. והא דאמרו ליה לרב אשי על רב הונא בר חיון, ואמרי לה בר חילון, ההוה שקיל ברא דתומא ומנח בברזא דדנא, פי' שהיה נוטל ראש שום ונותנו בנקב של חבית שיוצא ממנו היין, ולא היה מסתפק מאותה חבית אלא מחבית שבאוצר, והיה מערים וסותם הנקב בראש השום, והיה אומר להצניע ראש השום אני צריך. ועוד היה הולך וישן במעברא וכו'. אמר להו רב אשי הערמה מדרבנן היא, והערמה לכתחילה ת"ח לא עבדי. ונותנין המים על השמרים בשביל שיצלו. אמר זעירי נותן אדם יין צלול ומים צלולין לתוך המשמרת בשבת ואינו

רבינו חננאל (המשך)

חושש אבל עכורין לא. ואם בין הגיתות הוא, שעדיין היין תוסס ואינו צלול. טורד אדם חבית יינה ושמריה בשבת ואינו חושש ואפילו אליבא דרבנן, וליבא דפליג בהא. ומסננין את היין בסודרין. אמר רב שימי בר חייא ובלבד שלא יעשה גומא. פי' שלא ימשוך קצות הסודר למעלה וישאר כמו גומא באמצעיתו. ובכפיפה מצרית. ואמרינן משמיה דרב שלא יגביה מקרקעיתו של כלי טפח, שכן מצינו באהלי טומאה טפח, וכל מקום שיש בו חלל טפח כאהל חשוב, ואין עושין אהלי עראי לכתחילה בשבת. פראנקא, פי' כסוי בפי הקנקן ויש בו נקבים קטנים קטנים לסנן בו היין כאשר יציקוהו בקנקן. אם יהיה זה הכיסוי בחצי פי הכלי אינו מסנן, אם הוא בכל הפה של כלי הרי הוא כמסננת ונראה כמשמר היין במשמרת. וי"א פרונקא, מטלית של בגד שעשאו לכסוי כובא, כדאמרינן בתחילת במה טומנין ומי"ש כפרונקא דמר. ואומר עוד בע"ז פרק אין מעמידין בהמה בפונדקאות, פש ליה חמרא בכובא צייריה בפרונקא, פי' נשאר לו יין בכלי, קשר פי הכלי בסמרטוט. לא ניהדוק צבתא בפומא דכוזא משום דמיחזי כמשמרת. פי' צבתא בפומא דכוזא מוך חדש וכדומה לו, והוא מלשון מצאן צבתים או כרוכות. וי"א לוף של דקל וכדומה לו, ונותנין ביצה במסננת של חרדל, תני יעקב קרחה

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פי"ח מהל' יו"ט הלכה כב סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקכו סעיף א:
יח ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:
יט ג מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה כ סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שא סעיף לט:
כ ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף לח ופי' יג סעיף א:
כא ה מיי' פ"ג מהל' יו"ט הלכה יז סמג לאוין עה טוש"ע א"ח סי' תקי סעיף ד:
כב ו מיי' פ"ז שם הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סי' תקלג סעיף א:
כג ז מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ג טוש"ע שם סי' שיד סעיף יא:
כד ח טור א"ח סימן שלט:
כה ט מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה יד ופכ"א הלכה יז סמג שם טוש"ע א"ח סי' שיט סעיף ט:
כו י מיי' פ"ח שם ופי"ג מהלכות יו"ט הלכה יז סמג שם טוש"ע שם סעיף טו:
כז כ ל מ נ מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה יד ופכ"א הלכה יז סמג שם טוש"ע שם סעיף י ויא:
כח ס ע מיי' פכ"ג שם הלכה לג טוש"ע שם סעיף יב:
כט פ מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' שטו סעיף יג:
ל צ טוש"ע שם סימן שיט סעיף יג:
לא ק טוש"ע שם סעיף יד:

מסורת הש"ס

א) ביצה ו. כב., ב) מנחות לו. ע"ש, ג) מו"ק יב., ד) [גירי' הערוך וקפיפה], ה) לעיל קלד., ו) שם קמ., ז) [גי' הערוך רכא], ח) [עי' תוס' ביצה לג: ד"ה מלמטה למעלה], ט) גי' הערוך כערך נבת אי' לא נהדק איניש נבתא אפומא דכוזניתא, י) [לעיל קלא.], כ) [לעיל קלח.], ל) כאן יש ערבוב דברים ע"י חסרון נקודות המבדילות וצ"ל כדי שיצולו. שיהיו צלולין לזוב: את היין. מפני הקמחים וכו'. ועי' פירש"י להרי"ף, מ) [וע"ע תוס' ביצה ו. ד"ה והאידנא], נ) ושייך לדף קמ.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא חשיבי ובטלי אמר (רבה) תא"מ ונ"ב ס"א ר' אבין: (ב) שם לא ניהדק איניש (ציניתא) תא"מ ונ"ב ס"א צבתא: (ג) שם ממנא למנא בצבאתא א"ל ר' אחא: (ד) רש"י ד"ה שלא יגביה וכו' מקרקעיתו של כלי: (ה) ד"ה נילוזות וכו' לא חשיבי שסודני ומטיל לשכר היה: כדאמרינן בב"מ. נ"ב פ"ק דף סח דקאמר רב פפא טרפא דידי שרי מ"ע שכרא לא פסיד ובפסחי' דף קיג קאמרי' אמרי' בתלוון לבי סודנא והוי וכו' אמר רב פפא אי לאו דרמאי שכרא לא איעתרי מאי סודנא אמר רב חסדא שיך נאה וכו' ובספיק דנזה קמ"ל רבא לרב פפא סודני ופירש"י שתי לשונות: (ו) בא"ד ותחלת שפייתן שאין הפסולת ניכר לאו בורר הוא: (ז) תוס' ד"ה י"ט שני כו' בני מלאון (אותה העיר) תא"מ ונ"ב הנה"ה הוא:

גליון הש"ס

מתני' ומסננין את היין בסודרין. ע"ל קלא ע"א תוד"ה אלו מפטורייתא: תוס' ד"ה תלא בו' ושל דגים מאיס. ע"ל יט ע"ב תוד"ה הני כולי.

הגהות הגר"א

[א] במשנה ומסננין את היין. נ"ב לגלג כמ"ש בגמ' וקאמר בסודרין לאפוקי משמרת דאסור ומשמרת בנמרא הייני סודר בן פסק הרמב"ם אבל הטור כתב דכ"ש במשמרת דמותר וקאמר סודר דמים בו אסור משום במשמרת כמ"ש בגמרא ומיהו כי' והרשב"א פירש דקאמר סודרין דאפילו עכור מותר (ועמ"ש דביצ בא"ח סי' שיט): [ב] רש"י ד"ה ומנח בברזא דדנא כי' היין יוצא כו', כ"ב היין דויקא יוצא (ועמ"ש דביצ בא"ח סי' שיט):

לעזי רש"י

ברשי"ר [ברציי"ר]. לערבב.
יי"ש. עובש.
פושו"ן. שפע, רוב.
בריי"ש. שיפוח גוזלות.